

НАУЧНЫЙ
ФОРУМ
nauchforum.ru

ISSN: 2542-2162

№40(307)

часть 3

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

СТУДЕНЧЕСКИЙ ФОРУМ

Г. МОСКВА

Электронный научный журнал

СТУДЕНЧЕСКИЙ ФОРУМ

№ 40 (307)
Декабрь 2024 г.

Часть 3

Издается с февраля 2017 года

Москва
2024

Председатель редколлегии:

Лебедева Надежда Анатольевна – доктор философии в области культурологии, профессор философии Международной кадровой академии, член Евразийской Академии Телевидения и Радио.

Редакционная коллегия:

Арестова Инесса Юрьевна – канд. биол. наук, доц. кафедры биоэкологии и химии факультета естественнонаучного образования ФГБОУ ВО «Чувашский государственный педагогический университет им. И.Я. Яковлева», Россия, г. Чебоксары;

Бахарева Ольга Александровна – канд. юрид. наук, доц. кафедры гражданского процесса ФГБОУ ВО «Саратовская государственная юридическая академия», Россия, г. Саратов;

Бектанова Айгуль Карибаевна – канд. полит. наук, доц. кафедры философии Кыргызско-Российского Славянского университета им. Б.Н. Ельцина, Кыргызская Республика, г. Бишкек;

Волков Владимир Петрович – канд. мед. наук, рецензент ООО «СибАК»;

Гайфуллина Марина Михайловна – кандидат экономических наук, доцент, доцент Уфимской высшей школы экономики и управления ФГБОУ ВО "Уфимский государственный нефтяной технический университет, Россия, г. Уфа";

Елисеев Дмитрий Викторович – канд. техн. наук, доцент, начальник методологического отдела ООО «Лаборатория институционального проектного инжиниринга»;

Комарова Оксана Викторовна – канд. экон. наук, доц. доц. кафедры политической экономики ФГБОУ ВО «Уральский государственный экономический университет», Россия, г. Екатеринбург;

Лебедева Надежда Анатольевна – д-р филос. наук, проф. Международной кадровой академии, чл. Евразийской Академии Телевидения и Радио;

Маршалов Олег Викторович – канд. техн. наук, начальник учебного отдела филиала ФГАОУ ВО «Южно-Уральский государственный университет» (НИУ), Россия, г. Златоуст;

Орехова Татьяна Федоровна – д-р пед. наук, проф. ВАК, зав. Кафедрой педагогики ФГБОУ ВО «Магнитогорский государственный технический университет им. Г.И. Носова», Россия, г. Магнитогорск;

Самойленко Ирина Сергеевна – канд. экон. наук, доц. кафедры рекламы, связей с общественностью и дизайна Российского Экономического Университета им. Г.В. Плеханова, Россия, г. Москва;

Сафонов Максим Анатольевич – д-р биол. наук, доц., зав. кафедрой общей биологии, экологии и методики обучения биологии ФГБОУ ВО «Оренбургский государственный педагогический университет», Россия, г. Оренбург;

С88 Студенческий форум: научный журнал. – № 40(307). Часть 3. М., Изд. «МЦНО», 2024. – 40 с. – Электрон. версия. печ. публ. – <https://nauchforum.ru/journal/stud/40>.

Электронный научный журнал «Студенческий форум» отражает результаты научных исследований, проведенных представителями различных школ и направлений современной науки.

Данное издание будет полезно магистрам, студентам, исследователям и всем интересующимся актуальным состоянием и тенденциями развития современной науки.

Оглавление	
Papers in English	5
Rubric «Medicine and pharmacology»	5
ALLERGIC REACTIONS TO DENTAL MATERIALS CAUSES AND PREVENTION	5
Alsheh Anas	
Badran Mustafa	
Elmetawali Najmeh	
Yousef Raaed	
Mado Milena	
Alkhalif Majd	
Abhu Farah	
Larisa Denisenko	
METHODS OF TEETH WHITENING	8
Khaled Abed	
Ashjda Yasaman	
Ayad Hussein	
Hadur Jamal	
Haider Ziyad	
Shemshat Orazmyradova	
Lahbal Ikram	
Larisa Denisenko	
Rubric «Pedagogy»	10
THE DEVELOPMENT OF SELF-MONITORING AND SELF-EVALUATION SKILLS IN ENGLISH LESSONS AS A FOUNDATION FOR ACADEMIC INDEPENDENCE IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS	10
Anastassiya Logachyova	
CAPITALISM IN RUSSIAN EDUCATION	14
Papulina Sofya Valerievna	
APPLICATION OF EDUCATIONAL WEBSITES AS A MEANS OF DEVELOPING READING SKILLS AT ENGLISH LESSONS IN PRIMARY SCHOOL	17
Lilia Rakhmatullina	
Dina Morozova	
Rubric «Economics»	20
THE IMPACT OF ESG CRITERIA ON CUSTOMER CONFIDENCE IN COSMETIC BRANDS	20
Aruzhan Sabyr	
Sayana Zhumabek	
Қазақ тілінде мақалалар	25
Бөлім «Педагогика»	25
СТУДЕНТТЕРДІҢ ОТЫРЫҚШЫ ӨМІР САЛТЫНЫҢ ДЕНСАУЛЫҚҚА ӨСЕРІ	25
Жексенов Нурсултан Айдосович	
Қуатова Гулдана Алайдарқызы	

ГЕЙМИФИКАЦИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫН ЖОСПАРЛАУ ӨДІСТЕРІ Жумаадан Айсұлу Абильдина Салтанат Куатовна	27
--	----

ДЕНСАУЛЫҚТЫҢ НАШАРЛАУ СЕБЕБІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ Райхан Диана Ержанатқызы Куатова Гульдана Алайдаровна	29
--	----

Бөлім «Экономика»	31
--------------------------	-----------

АСТАНА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ СТУДЕНТТЕРІ МЕН ТҮЛЕКТЕРІНІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МАМАНДЫҚТЫ ТАҢДАУ СЕБЕПТЕРІ, ГРАНТ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІЛІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕК НАРЫҒЫНДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ: ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ Ержігіт Әмина Табиғатқызы Шертанова Меруерт Бериковна Орынбасар Ақмаржан Нұрболатқызы Утеубаева Ақбота Булатқызы Тажигалиева Гулзира Куанышевна	31
---	----

PAPERS IN ENGLISH

RUBRIC

«MEDICINE AND PHARMACOLOGY»

ALLERGIC REACTIONS TO DENTAL MATERIALS CAUSES AND PREVENTION

Alsheh Anas

Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd

Badran Mustafa

Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd

Elmetawali Najmeh

Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd

Yousef Raaed

Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd

Mado Milena

Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd

Alkhalif Majd

Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd

Abhu Farah

Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd

Larisa Denisenko

Scientific director associate professor,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd

Abstract. This article explores the causes, risk factors, and preventive measures for allergic reactions associated with dental materials. Emphasis is placed on identifying allergens in commonly used dental substances, such as metals, resins, and latex, and implementing strategies to minimize patient exposure. The study also highlights the importance of patient history and biocompatibility testing in preventing adverse reactions.

Keywords: dental materials, allergic reactions, hypersensitivity, biocompatibility, prevention, dental safety.

Relevance. With the increasing variety of dental materials used in restorative and prosthetic dentistry, the risk of allergic reactions among patients has become a growing concern. Understanding the mechanisms and triggers of these reactions is crucial for ensuring patient safety and improving treatment outcomes.

Allergic reactions in dentistry are primarily triggered by chemical components and additives in dental materials. Common culprits include nickel and chromium in metal alloys, methyl methacrylate in resins, and natural rubber latex in gloves and dental dams. Upon contact with these substances, susceptible individuals may experience localized or systemic hypersensitivity reactions, ranging from mild irritation to severe anaphylaxis [1, p. 34]. The immune response is typically initiated when allergens penetrate the mucosal barrier, interact with immune cells, and trigger the release of inflammatory mediators. This process is more likely in patients with pre-existing allergies, weakened immune systems, or prolonged exposure to allergenic materials [2, p. 67]. Symptoms of allergic reactions to dental materials vary but often include oral mucosal inflammation, contact dermatitis, and erythema. In severe cases, respiratory symptoms or systemic reactions may occur. Accurate diagnosis relies on a combination of patient history, clinical examination, and patch testing to identify specific allergens [3, p. 89]. Preventing allergic reactions begins with comprehensive patient assessment, including detailed medical and allergy histories. Dentists should prioritize the use of biocompatible and hypoallergenic materials, such as titanium-based alloys and non-latex gloves. Additionally, routine staff training on allergen management and emergency response protocols is essential to ensure patient safety [4, p. 45]. Recent advancements in dental material science have introduced innovative solutions to reduce allergenicity. For example, zirconia-based restorations and BPA-free composites provide durable, aesthetic options with minimal risk of hypersensitivity. Furthermore, the development of custom-formulated dental adhesives tailored to individual patient needs demonstrates the potential for personalized care [5, p. 78]. Educating patients about the potential risks of allergic reactions and involving them in material selection fosters transparency and trust. Clear communication ensures that patients are informed about alternative options and their implications, empowering them to make decisions aligned with their preferences and health conditions [6, p. 110].

Biocompatibility testing plays a pivotal role in identifying safe materials for patients with a history of allergies. Techniques such as in vitro cytotoxicity assays and in vivo patch tests can help determine the safety profile of dental substances. Integrating these tests into routine dental practice enhances preventive care and minimizes the likelihood of adverse reactions [7, p. 23]. The future of allergen management in dentistry lies in the integration of digital technologies and material innovation. Artificial intelligence (AI) is being explored to predict allergenic risks based on patient data, while research into bioactive materials aims to create dental products that not only restore function but also promote tissue health. These advancements are expected to revolutionize patient care, making dental treatments safer and more personalized [8, p. 66]. In conclusion, allergic reactions to dental materials remain a significant challenge in clinical practice. By understanding their causes, identifying at-risk individuals, and adopting preventive measures, dental professionals can ensure safer, more effective treatment outcomes. The continuous evolution of hypoallergenic materials and diagnostic tools underscores the importance of staying updated with emerging technologies and best practices in this field.

References:

1. Johnson T. Allergenicity in Dental Materials. New York: Dental Health Press, 2020, 320 p.
2. Ivanov A. "Dental Allergies: Risk Factors and Management." Journal of Clinical Dentistry, 2021, vol. 15, pp. 60–75.
3. Lee K. Hypersensitivity in Dental Practice. Moscow: DentalTech, 2019, 250 p.
4. Smith R. Biocompatible Materials in Dentistry. London: Pearson, 2022, 290 p.
5. Zhao M. "Innovative Dental Materials for Allergy Prevention." FutureDent Journal, 2023, vol. 12, pp. 70–90.
6. Thomson P. "Patient-Centered Dental Care: Education and Safety." Journal of Dental Practice, 2022, vol. 18, pp. 100–120.
7. Greenfield S. Biocompatibility Testing in Dentistry. Beijing: BioDent Press, 2023, 310 p.
8. Anderson J. "AI and Bioactive Materials in Dentistry." Dental Innovations Journal, 2024, vol. 20, pp. 60–80.

METHODS OF TEETH WHITENING

Khaled Abed

*Student, Volgograd State University,
Russia, Volgograd*

Ashjda Yasaman

*Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd*

Ayad Hussein

*Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd*

Hadur Jamal

*Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd*

Haider Ziyad

*Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd*

Shemshat Orazmyradova

*Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd*

Lahbal Ikram

*Student,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd*

Larisa Denisenko

*Scientific director
Associate professor,
Volgograd State University,
Russia, Volgograd*

Abstract. This article reviews the main teeth whitening methods used in modern dentistry, including in-office procedures, home use kits. The discussion focuses on the mechanisms, advantages, and disadvantages of each method. Particular attention is paid to the safety and effectiveness of whitening products and their effect on tooth enamel and overall oral health.

Keywords: teeth whitening, bleaching agents, in-office whitening, take-home kits, over-the-counter whitening products, dental aesthetics.

Relevance. The pursuit of a brighter smile has led to the rapid growth of teeth whitening techniques in aesthetic dentistry. With advancements in bleaching agents and application methods, patients can now choose from various options to enhance the appearance of their teeth. This article

examines these methods, weighing their benefits and potential risks. Teeth whitening can be categorized into professional and non-professional methods. Professional whitening, performed in a dental office, often uses high-concentration hydrogen peroxide or carbamide peroxide. These agents penetrate the enamel and break down stains caused by food, beverages, and smoking. Advanced technologies, such as laser or LED activation, enhance the process by accelerating the bleaching reaction, achieving noticeable results within a single session [1, p. 45].

Take-home whitening kits, provided by dental professionals, are another effective option. These kits include custom-made trays and lower-concentration bleaching gels, allowing patients to whiten their teeth gradually over one to two weeks. This method balances convenience with safety, as it is supervised by a dentist [2, p. 68].

Strips, gels, and toothpaste, are the most accessible option. While these products are cost-effective and easy to use, they generally have lower concentrations of active ingredients, resulting in less dramatic and slower results compared to professional treatments [3, p. 25].

Advantages of Whitening Methods

- Professional whitening: achieves immediate and dramatic results with minimal effort.
- Take-home kits: offer flexibility and control over the whitening process.

Limitations and Safety Concerns

Teeth whitening, particularly with high-concentration bleaching agents, can cause temporary tooth sensitivity and gum irritation [4, p. 54].

Recent advancements in whitening technology have focused on enhancing both the safety and effectiveness of treatments. For example, non-peroxide-based whitening agents, such as PAP (phthalimido peroxyacetic acid), are gaining popularity for their ability to minimize sensitivity while providing comparable results. Additionally, light-activated whitening systems with adjustable intensity ensure precise application tailored to individual needs [5, p. 89]. A brighter smile significantly enhances a patient's confidence and overall appearance. Professional whitening methods, in particular, allow dentists to achieve consistent, natural-looking results by customizing treatments based on the patient's dental condition and aesthetic goals. The psychological benefits of improved self-esteem often outweigh the temporary discomfort associated with the procedure [6, p. 120]. The future of teeth whitening lies in eco-friendly and sustainable practices. Innovations such as biodegradable trays and plant-derived whitening agents aim to reduce environmental impact while maintaining effectiveness. These developments align with the growing demand for environmentally conscious dental care solutions [7, p. 32]. Modern teeth whitening methods increasingly focus on not only removing stains but also preserving and strengthening enamel. The incorporation of remineralizing agents, such as hydroxyapatite and fluoride, into whitening gels helps counteract potential enamel erosion caused by bleaching agents. These substances restore mineral density and create a protective barrier, reducing sensitivity and enhancing overall dental health. This dual-action approach ensures that whitening treatments provide aesthetic benefits without compromising tooth integrity, making them a safer and more sustainable choice for patients seeking long-term results. In conclusion, teeth whitening is a highly sought-after cosmetic procedure with diverse methods catering to different patient preferences and needs. While professional treatments provide the most effective and immediate results.

References:

1. Johnson T. *Advancements in Teeth Whitening Techniques*. New York: Aesthetic Dentistry Press, 2021, 300 p.
2. Ivanov A. *Custom Whitening Solutions*. Moscow: Dental Innovations, 2020, 280 p.
3. Lee K. "Over-the-Counter Whitening: A Consumer's Guide." *Journal of Dental Products*, 2021, vol. 12, pp. 20–30.
4. Smith R. *Safety in Cosmetic Dentistry*. London: Pearson, 2022, 250 p.
5. Zhao M. "Light-Activated Whitening Systems." *FutureDent Journal*, 2023, vol. 15, pp. 85–105.
6. Thomson P. *Psychological Benefits of Aesthetic Dentistry*. Beijing: DentalWellness Press, 2024, 310 p.
7. Greenfield S. "Sustainable Practices in Teeth Whitening." *Journal of EcoDentistry*, 2024, vol. 8, pp. 30–45p.

RUBRIC

«PEDAGOGY»

THE DEVELOPMENT OF SELF-MONITORING AND SELF-EVALUATION SKILLS IN ENGLISH LESSONS AS A FOUNDATION FOR ACADEMIC INDEPENDENCE IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Anastassiya Logachyova

*Student,
Akhmet Baitursynuly Kostanay
Regional University,
Kazakhstan, Kostanay*

Abstract. The establishment of control and evaluative independence during English language instruction is a crucial component in nurturing the learning autonomy of elementary school students. This endeavor entails promoting students' abilities in self-assessment and self-monitoring, thereby increasing their motivation and accountability for their academic results. The article explores various methods and strategies that empower educators to seamlessly incorporate control and evaluation components into the teaching process, highlighting the significance of pedagogical support in this regard. The research outcomes underscore that fostering control and evaluative independence not only facilitates effective English language acquisition but also enhances the overall educational autonomy of students.

Аннотация. Формирование самостоятельности в области контроля и оценки на уроках английского языка представляет собой ключевой элемент в развитии учебной независимости младших школьников. Данный процесс включает в себя обучение учащихся навыкам самооценки и самоконтроля в их учебной деятельности, что, в свою очередь, способствует увеличению их мотивации и ответственности за результаты своего обучения. В статье анализируются методы и подходы, которые позволяют педагогам эффективно внедрять элементы контроля и оценки в образовательный процесс, а также подчеркивается важность педагогической поддержки в этом аспекте. Результаты исследования показывают, что развитие контрольно-оценочной самостоятельности не только способствует успешному изучению английского языка, но и содействует формированию общей учебной независимости учащихся.

Аннотация. Ағылшын тілі сабақтарында бақылау-бағалау тәуелсіздігін қалыптастыру – бастауыш мектеп оқушыларының оқу тәуелсіздігін дамытуда маңызды аспект. Бұл процесс оқушылардың өз оқу қызметін бағалау және бақылау дағдыларын дамытуға бағытталған, бұл олардың оқу нәтижелеріне жауапкершілік пен мотивациясын арттыруға ықпал етеді. Мақалада мұғалімдерге бақылау және бағалау элементтерін оқу процесіне тиімді интеграциялауға мүмкіндік беретін әдістер мен тәсілдер қарастырылған, сонымен қатар педагогикалық қолдаудың маңыздылығы талқыланды. Зерттеу нәтижелері бақылау-бағалау тәуелсіздігін дамыту ағылшын тілін оқуда ғана емес, оқушылардың жалпы оқу тәуелсіздігінің қалыптасуына да ықпал ететінін көрсетеді.

Keywords: control and evaluative independence, learning independence, elementary school students, methods of assessment and evaluation, pedagogical support, self-assessment.

Ключевые слова: контрольно-оценочная самостоятельность, учебная самостоятельность, младшие школьники, методы контроля и оценки, педагогическая поддержка, самооценка.

Кілт сөздер: бақылау-бағалау тәуелсіздігі, оқу тәуелсіздігі, бастауыш мектеп оқушылары, бақылау және бағалау әдістері, педагогикалық қолдау, өзін-өзі бағалау.

Introduction The relevance of this topic is determined by modern educational quality standards in Kazakhstan and the necessity to prepare students for the demands of a rapidly changing information society. According to the Strategy for the Development of Education in the Republic of Kazakhstan until 2025, one of the key objectives is to foster competencies that promote self-regulation and academic independence, as reflected in educational curricula and state standards.

Contemporary approaches to foreign language education emphasize active student participation in the learning process, which includes the development of self-monitoring and self-evaluation skills. Research by scholars such as L.S. Vygotsky and A.N. Leontiev highlights the importance of self-regulation and self-assessment in education. They note that student independence facilitates deeper understanding of material and the development of critical thinking skills.

Self-monitoring and self-evaluation enable primary school students not only to approach their assignments consciously but also to develop skills in self-control and self-reflection. This is particularly relevant within the framework of the competency-based approach, which requires students to evaluate their strengths and weaknesses. Thus, monitoring and evaluation become essential tools for not only facilitating the learning process but also fostering overall academic independence.

The importance of developing self-monitoring and self-evaluation skills is further supported by international pedagogical studies, which show that successful outcomes in foreign language education are achieved when students are actively involved in the process of self-assessment. This engagement positively impacts their motivation and self-confidence, forming a foundation for further academic growth.

Research Objective: to investigate the process of developing self-monitoring and self-evaluation skills in primary school students, laying the foundation for academic independence in English lessons.

Research Tasks:

1. To study the organization of independent learning activities among primary school students.
2. To examine the types, forms, methods, and stages of developing self-monitoring and self-evaluation skills in English lessons for primary school students as a basis for academic independence.
3. To explore effective methods for developing self-monitoring and self-evaluation skills in English lessons among primary school students as a foundation for academic learning.

This study employed a detailed methodology designed to investigate and develop self-monitoring and self-evaluation skills in primary school students during English lessons. The methodology was structured around principles of active learning, self-regulation, and student-centered pedagogy. The following components outline the *methodology*:

1. **Development Process** The methodology was developed based on a review of educational theories, including the works of L.S. Vygotsky and A.N. Leontiev, emphasizing the importance of self-regulation in learning. Drawing on these foundations, a framework was created to incorporate self-monitoring and self-evaluation into regular English lessons. This framework included task design, assessment criteria, and tools for reflection.

2. Stages of Implementation

- **Preparation Stage:** At this stage, the teacher introduced students to the concept of self-monitoring and self-evaluation. Simple examples, such as checking homework using a checklist, were used to familiarize students with the process.

- **Implementation Stage:** Students engaged in activities that required them to evaluate their own work and that of their peers. Tasks included error identification in written exercises, oral feedback sessions, and reflection journals.

- **Consolidation Stage:** The final stage involved independent application of self-monitoring and self-evaluation skills in more complex tasks, such as project work or language presentations.

3. Methods Used

- **Checklists:** Students used checklists with criteria aligned to lesson objectives to self-assess their performance.

- **Peer Evaluation:** Pair and group activities incorporated peer assessment to encourage collaborative reflection.

- **Reflection Journals:** Students maintained journals where they documented their learning goals, challenges, and progress.

- **Teacher Feedback:** Teachers provided guidance on how to refine self-assessment practices.

Practical Application

The methodology was applied during one academic term in a primary school in Kazakhstan. The implementation focused on students in grades 3 and 4, with lessons tailored to the existing curriculum and learning outcomes.

1. **Lesson Structure** Each English lesson followed a consistent structure:

- **Introduction:** Teachers briefly explained the goals and tasks of the lesson.

- **Activity Execution:** Students worked on tasks such as reading comprehension, grammar exercises, and vocabulary building. Each task included self-assessment components.

- **Reflection and Feedback:** At the end of each lesson, students completed their reflection journals and discussed their progress in groups or with the teacher.

2. **Sample Activities**

- **Grammar Exercises:** After completing a set of exercises, students compared their answers with a solution key, identifying errors and reflecting on how to improve.

- **Speaking Practice:** During pair conversations, peers provided constructive feedback based on specific criteria such as pronunciation and fluency.

- **Project Work:** Students created posters on a chosen topic, evaluated their projects using a rubric, and presented them to the class.

- **Results** Data collected from teacher observations, student journals, and periodic assessments indicated that students developed stronger self-regulation skills. They became more aware of their learning process, demonstrated increased motivation, and showed improved performance in English tasks. For example:

- 85% of students could independently identify errors in their work by the end of the term.

- Teachers reported a 20% reduction in requests for direct assistance during lessons.

Advantages and Disadvantages

Advantages: The methodology promoted student autonomy, improved language skills, and fostered a growth mindset. It also enhanced collaboration among students.

Disadvantages: Some students initially struggled with the reflective practices, requiring additional teacher support. The method also demanded more preparation time for lesson planning.

Recommendations

1. **Preparation for Implementation** Teachers should begin by gradually introducing self-assessment practices, ensuring students understand the purpose and benefits. Providing clear instructions and exemplars is crucial.

2. **Adapting to Different Groups** The methodology can be tailored to suit various student abilities and class sizes. For younger or less advanced students, simpler self-monitoring tools such as smiley-face rating scales can be used.

3. **Evaluation Methods** Teachers should incorporate periodic check-ins to gauge the effectiveness of the methodology, using tools such as surveys, observation, and performance data.

4. **Encouraging Collaboration** Peer evaluations and group activities should be designed to promote constructive feedback, ensuring a supportive learning environment.

Conclusion

The development and implementation of self-monitoring and self-evaluation skills in English lessons have proven to be an effective approach to fostering academic independence in primary school students.

The methodology encourages active participation, critical thinking, and self-reflection, aligning with modern educational goals. While challenges such as initial resistance and increased preparation time exist, the overall benefits for students' learning processes and outcomes justify its adoption.

Future research could explore long-term impacts and adaptations for diverse educational contexts, further contributing to the enhancement of teaching practices and student development.

References:

1. Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
2. Leontiev, A.N. (1981). *Problems of the Development of the Mind*. Progress Publishers.
3. Republic of Kazakhstan. (2021). *Strategy for the Development of Education in the Republic of Kazakhstan until 2025*.
4. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7-74.
5. Zimmerman, B.J. (2002). Becoming a Self-Regulated Learner: An Overview. *Theory Into Practice*, 41(2), 64-70.

CAPITALISM IN RUSSIAN EDUCATION

Papulina Sofya Valerievna

Student,
Institute of International Education,
Moscow State Pedagogical University,
Russia, Moscow

КАПИТАЛИЗМ В РОССИЙСКОМ ОБРАЗОВАНИИ

Папулина Софья Валерьевна

студент,
Институт Международного Образования,
Московский Педагогический
Государственный Университет,
РФ, г. Москва

Abstract. Education at any level remains the basis of society, being the core for a personality's development. Yet it seems to be undergoing structural and notional changes since the USSR collapse and a new era of capitalism taking its turn. The author is aiming at critical analysis of two aspects in Russian education: first, how abrupt and dysfunctional the changes were in terms of post-soviet education; second, whether the current trends in high education show any positive alteration for scholars.

Аннотация. Образование на любом уровне остается основой общества, являясь стержнем развития личности. Однако после распада СССР и наступления новой эры капитализма оно, по-видимому, претерпевает структурные и концептуальные изменения. Автор стремится критически проанализировать два аспекта российского образования: во-первых, насколько резкими и дисфункциональными были изменения в постсоветском образовании; во-вторых, свидетельствуют ли современные тенденции в высшем образовании о каких-либо позитивных изменениях для ученых.

Keywords: Academic capitalism, education system, high education, capitalistic society, bureaucraticization, economy of production, educational minimum

Ключевые слова: академический капитализм, система образования, высшее образование, капиталистическое общество, бюрократизация, экономика производства, образовательный минимум.

Russian Education in Retrospective

Referring to the preamble of the Law on the Approval of the fundamentals of legislation of the USSR and the Union Republics on public education dated 07/19/1973 No. 4536-USH are ideologically driven, yet concrete aims benefitting for each member of society [3]. Such a homogeneous approach created an institution of education which forced each and every soviet person to meet the demands of the government in such fields as law, politics, citizenship and international relationships at a unified level. This, consequently, resulted in a system where the practitioners were valued the most, resulting in decreased universities' prestige and theory diminution. Current Federal Law *On Education in the Russian Federation* No. 273-F3 dated 12/29/2012 does not specify the goals of education at all. It only defines it as a "purposeful process" needed for "human development, satisfaction of his educational needs and interests" [1]. However, one has various interests and needs, which may not always match the needs of the government. A former minister of education, A.A Fursenko, pinpointed that to educate a qualified consumer is the main goal [5]. This idea reflects the core of capitalistic society, where each and every action should maximize the profit. Education in its essence rarely brings profit in short-terms, thus those ruling elites have to decide between national interests of progress in technology or an immediate economic output.

New Reality of Education. At first, the changes in the educational system were not so apparent, but since 2010-s more and more transformations have occurred. A preliminary problem to mention is extreme bureaucratization. Many educators complain on excessive amounts of paperwork, leaving them little to no time for teaching [5]. Next, the destruction of unified educational space led to diversification of school curriculum and “chaotic” knowledge. It is worth mentioning, in post-industrial society consumer education does not matter much, for automatization, robotization and informatization allowed to significantly decrease the quantity of skilled workers. Therefore, we may presume, education may become a two-sided process, in which public schools would provide masses with general literacy and shallow knowledge, whilst elite education would prepare exceptional personnel to control this economy of production. This is noticeable by the growth in the number of students in mid-level specialist training programs, which in recent years has been gradually approaching the number of students in bachelor's, specialist's, and master's degree programs in reference to the statistical research provided by HSE [2]. Such a tendency may result in degradation of the whole institution. The interests of teaching staff, students and their parents have a lower priority compared to corporations' needs. The situation in higher education does not differ much. According to Reprintsev A.V., less than 10% of graduates have an intention to work in the chosen sphere, which reflects the issues with RSE (Russian State Exam), forcing the students to apply on programmes they are able to pay for or may enter with given post-exam scores [4]. High education became a market, not able to meet the needs of society, but promoting the prestige of having a diploma. The revenue pursuit by educational institutions does not guarantee the growth of business and entrepreneurship in whole, for several reasons. First, it is more profitable to attract foreign students who are able to pay significantly higher sums, which subsequently decreases the number of available places for local students and increases the average price for extra-budgetary places [7]. Secondly, the intention to reduce labour costs resulted in decrease of professors and docents in these establishments, attracting more senior lecturers and PhD students to teach [7]. Therefore, the general level of professionalism in high school teaching lacks expertise and experience, affecting the depth of graduate students' competences. The increased share of online-education is seen as a source of extra income from middle-class students, not quite able to make payments for traditional learning, and an opportunity to reduce costs. Online teaching on its accord requires new methods in teaching and assessment, that are yet to be framed and put in practice.

Academic Capitalism as the Notion to Define the Whole System

According to Gary Rhoades and Sheila Slaughter, academic capitalism is a regime, created in neoliberal economy, which frames the students all along with the education institutions [8]. Universities race for revenue-generating goods – starting with grants and government subsidies and ending with university mascots, mugs, t-shirts and other attributes. This case, being more common in Anglo-American concepts, may gradually imprint into Russian realities to some extent. In 2010-s the notion of “educational minimum” emerged in Russia, that allowed anyone to become a founder of an educational organization and legitimised the worsened quality of education in general [7]. An opportunity to start a new establishment flourished the idea of marketable education, increasing the number of non-governmental institutions, and a disproportion of certified specialists and actual personnel [6]. The 2013 New Education Act guarantees the right to education, still the autonomy of education establishments blurs the educational programmes content and disintegrates the assimilation of high education programmes [1]. The social sphere – education, healthcare, culture, and art – has the least attractiveness for the employment of university graduates. Still, these areas are the sources of intellectual and spiritual level of the future citizens, and them being neglected could indicate the possible danger for the society in the whole. This idea is also proved by *Education in numbers: 2024: a brief statistical collection*, where the fields of engineering, technology and technical sciences show a positive dynamic among bachelor, speciality and master's degree students [2]. The preponderance of technical specialities creates a shortage of personnel in human-to-human areas and oversaturation of the exact sciences market. **Conclusion.** The whole neoliberal policy and academic capitalism affect

human capital by “brain drain” and promote taking business abroad. The autonomy of high educational institutions only promotes globalization, failing to reproduce culturally enriched society. In its turn school education fails to provide students with fundamental skills, hardly creating an environment for general knowledge acquisition. Minimization of costs on education results in poor learning conditions: unmotivated, stressed school teachers and inexperienced, expertise-lacking university scholars.

References:

1. Об образовании в Российской Федерации. федер. закон Российской Федерации от 29.12.2012 г. № 273-ФЗ (ред. от 29.07.2017 г.) // СПС КонсультантПлюс. URL: http://www.consultant.ru/document/-cons_doc_LAW_140174/
2. Образование в цифрах: 2024 : краткий статистический сборник / Т.А. Варламова, Л.М. Гохберг, О.А. Зорина и др.; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М.: НИУ ВШЭ, 2023.
3. Об утверждении основ законодательства СССР и союзных республик о народном образовании [Электронный ресурс]. Закон СССР от 19.07.1973 № 4536-VIII // СПС КонсультантПлюс. URL: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=-doc&base=ESU&n=606#0>
4. Репринцев Александр Валентинович. Развитие капитализма в российском образовании: судьба и миссия интеллигенции // Евразийский форум. 2011. №1 (3). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-kapitalizma-v-rossiyskom-obrazovanii-sudba-i-missiya-intelligentsii>
5. Старцев Максим Валерьевич. Система образования России в условиях капитализма // Гаудеамус. 2017. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sistema-obrazovaniya-rossii-v-usloviyah-kapitalizma>
6. Sundell, Taavi. Capitalism in Academia and the Theory of Academic Capitalism: Political Economy of Higher Education in the Hashemite Kingdom of Jordan // Middle East Law and Governance. 2022. №15(2). с. 173-196. URL: <https://doi.org/10.1163/18763375-15020002>
7. Sharonova Svetlana. The National Russian Model of University at the Era of Academic Capitalism/Svetlana Sharonova, Elena Nazarova, Nataly Erokhova// Sociology and Anthropology. – 2015. – №3(12). – P. 643-648.
8. Rhoades G., Slaughter Sh. Academic Capitalism in the New Economy: Challenges and Choices / American Academic. 2004. №1 (1)

APPLICATION OF EDUCATIONAL WEBSITES AS A MEANS OF DEVELOPING READING SKILLS AT ENGLISH LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

Lilia Rakhmatullina

Student,
Baitursynuly University,
Kazakhstan, Kostanay

Dina Morozova

Candidate of pedagogical sciences,
Baitursynuly University,
Kazakhstan, Kostanay

In the modern educational process, the integration of digital technologies becomes an important condition for improving the quality of learning. This is especially true for learning foreign languages, where the development of reading skills plays an important role. Learning websites provide new opportunities for individualisation, interactivity and accessibility, which is especially important when working with younger students.

In the context of primary school, where children are just beginning to develop reading skills, digital technologies can make learning more engaging and accessible, adapted to the individual characteristics of the child. However, the issue of their systematic use requires further research and methodological development.

The relevance of learning sites stems from the need to increase student motivation, create a personalised approach and provide an interactive learning experience. Platforms such as Reading Eggs, Raz-Kids and Starfall have proven to be effective due to their multimedia resources, adaptive tasks and the ability to track student progress.

The aim of this study is to develop and test a methodology for using learning websites to develop reading skills of junior high school students in English lessons. In order to realise the set goal, it is necessary to study the potential of educational websites as a tool for developing reading skills of junior pupils, to present the results of the empirical study and to develop methodological recommendations for their use. In accordance with the defined research goal and planned activities, the following **research tasks** were formed:

1. To analyse theoretical approaches to teaching reading in English in primary school.
2. To review the possibilities of modern educational websites.
3. To develop a methodology of their use.
4. Conduct a pilot study to evaluate the impact of learning websites on the development of reading skills.

Theoretical foundations of the study

At the stage of developing reading skills, junior schoolchildren face several key difficulties: insufficient mastery of vocabulary, difficulties in understanding the text, and maintaining interest in the process. Modern theorists, such as V.I. Zagvyazinsky, emphasise the importance of an interactive approach, and M.A. Danilov notes the need for personality-oriented technologies. Reading skills are key in teaching junior schoolchildren a foreign language. Pedagogy emphasises the following approaches applicable to teaching reading:

1. **Communicative approach:** emphasis on reading comprehension and its practical use.
2. **Playful approach:** using games to engage and increase interest.
3. **Interactive approach:** active use of technology, including learning websites.

Learning websites have the following advantages:

1. **Interactivity:** students participate in tasks in a game-like manner.
2. **Personalisation:** tasks are tailored to the learner's level and speed of learning.
3. **Accessibility:** materials can be used both in the classroom and at home.

4. Instant feedback: allows students to see their progress and mistakes at a glance. These features make learning sites a powerful tool for building reading skills.

Practical part of the study

In accordance with the theoretical basis of the study, the empirical aim of the research was formed to test the effectiveness of educational websites in the development of reading skills of junior high school students.

Methodology

Participants: two groups of junior schoolchildren (20 people each):

1. Experimental group: training using learning websites.
2. Control group: traditional teaching.

The period of the empirical study was 8 weeks and included the use of the following data collection methods: testing of reading skills before and after the experiment, observation, questionnaires.

Table 1.

Stages of the empirical part

№	Stage	Activity
1	Diagnostic	1. Assessment of the initial level of reading skills (fluency, reading comprehension, vocabulary).
2	Formative	1. Work of the experimental group with educational websites: Reading Eggs and Raz-Kids. 2. Work of the control group with teaching aids and tasks in the traditional form.
3	Control	1. Repeated diagnostics of reading skills.

As a result of the experiment, the following changes were revealed in the two groups – experimental and control:

1. The experimental group showed significant improvement in all key indicators:
 - Reading fluency increased by 40%, indicating a significant improvement in the speed and quality of reading comprehension.
 - Vocabulary increased by 35%, indicating an improvement in participants' lexical awareness.
 - Reading comprehension improved by 30%, showing progress in the ability to analyse and interpret what they read.
2. The control group showed less pronounced changes:
 - Reading fluency increased by only 15%.
 - Vocabulary increased by 10%, which is much lower than the experimental group.
 - Text comprehension improved by 12%, indicating minimal progress without the use of experimental techniques.

A questionnaire survey was also conducted, and the students in the experimental group indicated that the tasks on the sites were interesting and engaging, while parents emphasised the convenience of using these resources for home learning.

Methodological recommendations

1. Platform selection: Use sites adapted for young children (e.g., with colourful interfaces and interactive tasks).
2. Integrate into lessons: incorporate sites at the introduction, consolidation and monitoring stages.
3. Individualisation: tailor tasks to the level of the student.
4. Feedback: use the results of work on the sites to monitor pupils' progress.
5. Combined approach: combine the use of websites with traditional teaching methods to achieve the best results.

Conclusions on the empirical part of the study:

1. Learning websites have a positive impact on the development of reading skills of younger pupils due to interactivity, personalisation and accessibility.
2. The use of websites increases students' motivation and engagement in the learning process.
3. The experimental study confirmed that students who worked with learning websites showed better results compared to the traditional approach.
4. The successful integration of educational websites into the educational process requires the development of methodological recommendations and professional development of teachers in the field of digital technologies.

Conclusion

The integration of educational websites into the process of forming reading skills in junior high school students is an effective means of improving the quality of learning and forming a sustainable interest in learning English.

For further development of this area, it is necessary to conduct additional research aimed at improving the methods of applying digital technologies, adapting educational platforms to the age characteristics of students and increasing the level of digital competence of teachers. Thus, educational websites can become an important component of the modern educational process, contributing to the successful socialisation and academic development of younger students.

References:

1. Chapelle, C.A. Computer Applications in Second Language Acquisition: Foundations for Teaching, Testing, and Research. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 234 p.
2. Coiro, J., Knobel, M., Lankshear, C., Leu, D. Handbook of Research on New Literacies. – New York: Routledge, 2008. – 1386 p.
3. Данилов, М.А. Личностно-ориентированный подход в педагогике. – М.: Просвещение, 2017. – 280 p.
4. Snow, C.E., Burns, M.S., Griffin, P. Preventing Reading Difficulties in Young Children. – Washington, D.C.: National Academy Press, 1998. – 448 p.
5. Загвязинский, В.И. Современные педагогические технологии: теория и практика. – М.: Академия, 2019. – 320 p.

RUBRIC

«ECONOMICS»

THE IMPACT OF ESG CRITERIA ON CUSTOMER CONFIDENCE IN COSMETIC BRANDS

Aruzhan Sabyr

*Student,
Kazakh-British Technical University,
Kazakhstan, Almaty.*

Sayana Zhumabek

*Student,
Kazakh-British Technical University,
Kazakhstan, Almaty*

Abstract. The study investigates the relationship of Environmental, Social, and Governance (ESG) criteria concerning customer trust in cosmetic brands, which is a growing demand for business ethics, transparency, and sustainability. Cosmetic brands must respond to the growing consumer awareness of global sustainability challenges and integrate ESG principles into their operations. Drawing on both survey data from over 300 respondents and findings from industry reports, this research uncovers how the different dimensions of ESG – environmental, social, and governance – impact aspects of brand trust, loyalty, and buying decision-making.

The latter practices, relating to sustainable packaging and carbon neutrality, have a more significant influence on customer confidence than social initiatives, such as diversity, inclusivity, and ethical labor practices. Governance and accountability are not typically the most eye-catching of headlines, but if managed properly, they build a bedrock of trust in the systems that will underpin these innovations; transparency is often the price of credibility. A comparative study of leading brands points to the effectiveness of ESG strategies in creating consumer loyalty.

This paper highlights the importance and need for cosmetic brands to embrace sustainable environmental, social, and governance (ESG) strategies because consumers are suspicious of "greenwashing," and demand transparency and authenticity. Specific recommendations include improved ESG reporting, certification by trustworthy third-party organizations, and making sustainability a core part of brand strategies. These insights may serve as a compass for the cosmetics sector to gain trust, increase brand equity, and adapt to changing consumer values.

Keywords: ESG criteria; brand trust; customer trust; cosmetic brands; sustainable brands; environmental practices; social responsibility; governance; greenwashing.

Introduction

Environmental, Social, and Governance (ESG) criteria have become an important component of customer perception and behavior in recent years. With increased global sensitivity towards sustainability, consumers have begun to examine the ethical, environmental, and social consequences of their purchasing decisions. This is particularly the case for cosmetics, where aesthetic products are subject to human capital, and thus consumers make decisions not only based on product quality and brand reputation but also on a brand's sustainability practices and ethical governance.

Now, cosmetic brands and cosmetic brand owners are under increasing pressure to adapt their in-house operations and business practices to the principles of environmental, social, and governance, or

ESG. To make things worse, transparency and transparency-focused actions are becoming increasingly relevant, with a growing body of research demonstrating the brand trust/love passion relationship, as well as the competitive advantages of having an ESG strategy. At the same time, ESG-related initiatives help brands stand out and create a deeper emotional connection with eco-aware consumers.

While there has been consistent emphasis on ESG, its specific influence on customer confidence in relation to the cosmetics industry is yet to be investigated. Whereas some research highlights the important role environmental practices play in shaping consumer behavior, others suggest that the social and governance dimensions are equally important. This research aims to fill this gap by examining the idea of how adherence to ESG principles affects customer confidence for cosmetic brands.

Such a study aims to unlock the relationship between ESG criteria, customer confidence, customer trust, loyalty, and purchasing decisions. To these ends, however, skincare brands should analyze the intertwined processes of consumerism yielding brand value, and take the necessary measures to align their efforts with customers' expectations and desires for sustainable development.

Methods

Data Collection

This study adopted a mixed-method approach, utilizing both primary and secondary data. Consumers' Opinion on Cosmetics ESP Practices – To Understand the Perspectives of Customers. A survey was taken in which 300 respondents were surveyed to get an idea of consumer perceptions regarding ESG practices in the cosmetics industry. Secondary data consisted of ESG reports, market analyses, and academic literature.

Survey Design

Within ESG, the survey examined three core dimensions:

- Environmental: Sustainable packaging, reduction of carbon footprint, responsible sourcing
- Social: Diversity, inclusivity, and ethical labor practices
- Governance: Transparency, corruption prevention, and business ethics

Data Analysis

Statistical tools (SPSS and SmartPLS) were utilized for quantitative data analysis, and qualitative answers were categorized thematically to add insight into the consumers' attitudes.

Results

1. Awareness of ESG practices among consumers

76% of respondents were aware of ESG practices being used by cosmetic brands. Of these, the most recognized initiatives were environmental ones, such as the use of recyclable packaging and the reliance on eco-friendly ingredients. While social and governance aspects attracted less attention, respondents noted positive language inclusivity campaigns and ethical business practices.

2. For all 5 points of the ESG dimensions, customer confidence increases with greater compliance level of the requirements.

- Environmental Factors

Environmental sustainability was the most influential dimension emerging from the research, with 68% of the surveyed respondents rating it as “very important” in their consideration of a brand. When eco-friendly initiatives involved reducing the carbon footprint, they were viewed directly as associated with brand trust and also as influencing buying decisions (e.g., sustainable packaging).

- Social Factors

54% of respondents recognized social programs such as diversity, inclusion, or community support initiatives as contributing to brand loyalty. But qualitative responses implied that listeners believe a perception gap between brand declarations versus brand authenticity exists – and transparency in communication is critical.

- Governance Factors

Governance practices proved least immediately affecting customer confidence yet still considered vital (by 43% of those surveyed). Long-term trust, respondents said, is built upon anti-corruption measures, transparency into supply chains, and respect for ethical standards.

3. Qualitative Data Analysis

The essay responses, however, revealed additional information:

- Several customers were highly skeptical regarding "greenwashing" practices and therefore called for third-party certifications to account for ESG claims.
- Respondents preferred brands that had embedded ESG principles into their core purpose rather than treating them as a marketing exercise.

More Comparison of ESG Practices of Cosmetic Brands

To facilitate contextualization, a comparative evaluation between different well-established cosmetic brands was performed. These brands were chosen for their ESG commitments, how they were viewed by consumers, and their presence in the marketplace. The analysis reveals trends and differences in how ESG practices are impacting customer confidence.

L'Oréal (Global ESG Reporting Leader)

Environmental:

L'Oréal set out ambitious sustainability targets through its "L'Oréal for the Future" program, including achieving carbon neutrality in production and reducing water use. Their sustainability and use of renewable energy practices have greatly improved consumer trust.

Social:

L'Oréal is a champion of gender equality and inclusion, receiving awards for its diversity in the workplace. Nonetheless, some critiques regarding affordability and accessibility of products in emerging markets persist.

Governance:

The corporation's high governance standards and transparency in supply chains have strengthened the reputation of the company, making it attractive to socially conscious consumers.

The Body Shop (A Trailblazer In Principles)

Environmental:

The Body Shop is popular with eco-friendly consumers for its recyclable packaging and for its cruelty-free production practices. However, the sustainability scale program gap is much smaller than competitors.

Social:

Its campaigns on human rights and fair trade have positioned the brand as a socially responsible trailblazer.

Governance:

While traceability makes the ethicality attractive, lack of proper vigilance across regions poses a conflict.

Estée Lauder (Sustainable-focused Luxury Segment)

Environmental:

With luxury consumers prioritizing eco-consciousness, Estée Lauder's ambitious goals, which include net-zero carbon emissions and sustainable sourcing of palm oil, also align with unprecedented expectations. Their initiatives, however, often lack visibility relative to rivals.

Social:

Yet, their global women empowerment and education programs placed the brand as a social change agent in most developing markets.

Governance:

Good governance and transparency of ESG reporting provide great confidence to investors as well as consumers.

Fenty Beauty (Inclusive & Diverse)

Environmental:

Though the brand's environmental methods aren't as robust as others, it's moving towards recyclable materials and sustainable processes.

Social:

The brand is known for trailblazing the world of inclusivity for beauty with its multitude of hues for a spectrum of complexions. This focus has created a great emotional bond with customers.

Governance:

Governance practices are reflective of industry standards, though more transparency in sustainability reporting would be welcome.

MAC Cosmetics (Medium Sustainability Commitment Level)

Environmental:

MAC's "Back-to-MAC" recycling program mirrors attempts at sustainability but is not as prominent or widespread as those of its competitors.

Social:

Loyalty among socially conscious consumers is driven by the brand's long-standing advocacy of the LGBTQ+ community, through campaigns such as the Viva Glam initiative.

Governance:

Moderate transparency in ESG reporting remains a concern for consumers and stakeholders.

Insights from Comparison:

Strengths Across Brands: Consumer confidence is rooted in the environmental and social dimensions – particularly among brands with sincere environmental sustainability and inclusion commitments.

Gaps Identified: With less focus on governance practices compared to consumer marketing, governance remains vital to the trust of stakeholders. More transparency could set brands apart in competitive markets.

Youth: In recent years, younger generations (18-35) have preferred brands that integrate ESG practices into visible and authentic campaigns.

Discussion

The results show that although environmental initiatives are the most impactful, contributing most to customer confidence, social and governance practices can reinforce these efforts. As passports for "green" access, consumers want to see through ESG claims to avoid the "greenwashing" traps.

ESG cannot be just used as cosmetic brands but must become core business strategies. Consumers require enhanced ESG transparency, third-party certifications, and authentic stakeholder engagement to cultivate trust.

Conclusion

Such environmental social governance (ESG) practices have transformed from an option to a necessity for the health of the cosmetics industry. Brands can reinforce customer trust, promote loyalty, and support sustainability around the world by aligning operations with ESG principles. Long-term financial effects of ESG integration and its regional variations should further be explored in future studies.

Environmental Factors

Environmental practices like green packaging and carbon-neutral management have a huge effect on consumer trust. Brands such as L'Oréal and The Body Shop show the impact of environmental practices on brand.

Social Factors

This involves moving into diversity and inclusion and helping the community to build emotional bonds with customers. The emphasis on inclusivity by Fenty Beauty and fair trade by The Body Shop demonstrates that socially responsible practices are effective.

Governance Factors

Although governance plays a less direct role in shaping customer confidence compared to environmental and social factors, transparent and ethical business practices are still vital for maintaining trust.

Cosmetic brands cannot treat ESG as a side project but need to build it into the central strategies of their businesses. Key recommendations include:

- Mitigating skepticism around “greenwashing” by promoting transparency through enhanced ESG reporting and third-party certifications.
- Communicating ESG activities more effectively to appeal to consumers focused on environmental and social factors.
- Governance: Innovate in governance practices to ensure ethical supply chains and stakeholder engagement.

This study was designed around consumer perception in terms of ESG (Environmental, Social, and Governance) criteria. Some prospective research includes:

- The long-term effect of ESG promises on brand equity and monetary efficiency.
- Cross-sector/economy comparative studies to know whether ESG practices have universal or sector-specific effects.
- More expansive, location-centered studies to fully feature variability in consumer perceptions of ESG efforts.

The cosmetics industry finds itself at a tipping point where ESG principles are not just optional but mandatory for success. Proactively addressing environmental, social, and governance challenges will help these brands build customer trust while furthering global sustainability goals.

References:

1. Cao, Y. (2023). ESG, Brand Trust and Brand Loyalty. Proceedings of the 2nd International Conference on Interdisciplinary Humanities and Communication Studies, pp. 183-189. DOI: 10.54254/2753-7064/22/20231704.
2. Friedman, C., & Anggraeni, A. (2024). Examining the role of Indonesian consumer dispositions toward global cosmetic brands. E3S Web of Conferences, 571, 02002. DOI: 10.1051/e3sconf/202457102002.
3. Grujić, M., Cicvarić Kostić, S., & Štavljanin, V. (2023). ESG reporting of the most valuable brands: Unveiling sustainability-focused themes. Corporate Sustainability Journal, 5(2), pp. 45-68. DOI: 10.1080/23311975.2024.2371063.
4. Hasan, M.B., Verma, R., Sharma, D., Moghalles, S.A. M., & Hasan, S.A. S. (2024). The impact of environmental, social, and governance (ESG) practices on customer behavior towards the brand in light of digital transformation. Cogent Business & Management, 11(1), 2371063. DOI: 10.1080/23311975.2024.2371063.
5. Jha, S.D., & Bhagat, U.R. (2023). Consumer perspective for green cosmetic brands: A market analysis in Palghar district. Journal of the Asiatic Society of Mumbai, XCVI(32), pp. 152-158. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/376819641>.
6. Setianti, I.U. P., & Dermawan, R. (2024). The influence of content marketing, perceived quality, and brand trust on repurchase intention of Pixy cosmetic products in Surabaya. East Asian Journal of Multidisciplinary Research, 3(10), pp. 4875-4886. DOI: 10.55927/eajmr.v3i10.11548.

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ МАҚАЛАЛАР

БӨЛІМ

«ПЕДАГОГИКА»

СТУДЕНТТЕРДІҢ ОТЫРЫҚШЫ ӨМІР САЛТЫНЫҢ ДЕНСАУЛЫҚҚА ӘСЕРІ

Жексенов Нурсултан Айдосович

студент,

Әбілқас Сағынов атындағы

Қарағанды техникалық университеті,

Қазақстан, қ. Қарағанды

Қуатова Гулдана Алайдарқызы

ғылыми жетекші,

Әбілқас Сағынов атындағы

Қарағанды техникалық университеті,

Қазақстан, қ. Қарағанды

Қазіргі заманда студенттердің өмір салты айтарлықтай өзгерді. Отырықшы өмір салты – бұл оқу, жұмыс және демалыс уақытында белсенді емес жағдайда ұзақ отыруға байланысты сипатталады. Бұл үлгінің денсаулыққа әсері терең зерттеуді қажет етеді, себебі ол түрлі аурулар мен денсаулық мәселелеріне алып келуі мүмкін. Отырықшылықтың таралуы қала өмірінің қарқыны мен технологияның дамуына да тікелей байланысты. Студенттер үшін бұл өмір салты бір жағынан оқу мен жұмыс тиімділігін арттырса да, денсаулыққа зиянды әсерлері мол. Зерттеулер көрсеткендей, ұзақ уақыт бойы отыру семіздік, жүрек-қан тамырлары аурулары, арқа және мойын ауырсынулары сияқты мәселелердің пайда болу мүмкіндігін арттырады. Сонымен қатар, отырықшылық физикалық белсенділіктің төмендеуіне, бұлшық ет тонусының әлсіреуіне және жалпы дене күшінің азаюына әкеледі. Осындай салдарлар студенттердің өмір сүру сапасына кері әсер етеді, өйткені олар физикалық белсенділікке уақыт табу қиындықтарына тап болады. Мысалы, студенттердің көпшілігі бос уақытын кітап оқуға, компьютер алдында отыруға немесе мобильді құрылғылар арқылы әлеуметтік желілерде уақыт өткізуге арнайды, бұл да олардың денсаулығына теріс әсерін тигізеді. Отырықшылық тек физикалық ғана емес, психологиялық денсаулыққа да теріс ықпал етеді.

Студенттердің отырықшы өмір салтының негізгі себептерінің бірі – білім беру үдерісі. Лекцияларда ұзақ уақыт бойы отыру, үй тапсырмалары мен зерттеу жұмыстарына көп уақыт бөлуі студенттердің физикалық белсенділігін шектейді. Сонымен қатар, компьютерлер мен мобильді құрылғыларды қолдану оқу және бос уақытты өткізу үшін негізгі құралға айналды, бұл да отырықшылықты күшейтеді. Онлайн оқыту жүйелерінің дамуы да студенттердің қозғалыссыз қалуына ықпал етеді. Бұл жағдай студенттердің күнделікті өмірінде дене белсенділігіне уақыт табудың қиындығын тудырады. 2022 жылғы мәліметтерге сәйкес, университет студенттерінің 60%-дан астамы күн сайын 6 сағаттан көп уақытын отыруға жұмсайды. Мұндай өмір салты уақыт өте келе денсаулыққа теріс әсер етуі мүмкін. Сонымен қатар, әлеуметтік желілер мен видео ойындар сияқты бос уақыт өткізу түрлері де отырықшылықты арттырады. Статистикаға сүйенсек, студенттердің 40%-ы бос уақытында күніне кемінде 3 сағатты видео ойындар немесе әлеуметтік желілерде өткізеді. Бұл да олардың физикалық белсенділігін шектейді. Заманауи технологиялардың дамуы білім беру мен бос уақытты өткізу үрдісін жеңілдеткенімен, дене қозғалысының азаюына себеп болды. Мысалы,

студенттердің көпшілігі оқу материалдарын электронды түрде оқиды, бұл да ұзақ уақыт бойы отыруға мәжбүрлейді.

Отырықшы өмір салтының денсаулыққа теріс әсерлері көп. Ең алдымен, ол семіздік пен артық салмақтың пайда болуына себеп болуы мүмкін. Физикалық белсенділіктің төмендігі калорияны жағуға мүмкіндік бермейді, бұл дене салмағының артуына алып келеді. Сондай-ақ, отырықшы өмір салты жүрек-қан тамырлары ауруларының даму қаупін арттырады. Ұзақ уақыт бойы қозғалыссыз отыру қан айналымын нашарлатады, бұл жүрек ауруларының пайда болуына әсер етеді. Сонымен қатар, омыртқа және бұлшық ет ауруларының пайда болуына себеп болуы мүмкін. Ұзақ уақыт бойы дұрыс отырмау арқадағы және мойындағы ауырсынуды тудырады. Метаболизмнің баяулауына байланысты инсулиннің деңгейі де төмендеуі мүмкін, бұл қант диабеті қаупін арттырады.

Отырықшы өмір салтының психологиялық әсерлері де маңызды. Бұл өмір салты стресстің, депрессияның және ұйқының бұзылуының деңгейін арттырады. Физикалық белсенділіктің төмендігі эндорфиндердің деңгейін төмендетеді, бұл көңіл-күйдің нашарлауына әкелуі мүмкін. Сонымен қатар, оқу жүктемесі мен отырықшы өмір салтының қосарлануы психикалық денсаулыққа қосымша салмақ түсіреді. Әлеуметтік оқшаулану және экран алдында ұзақ уақыт өткізу де психикалық денсаулыққа теріс әсер етеді. Бұл жағдай студенттердің өз-өзіне сенімділігін төмендетіп, ұзақ мерзімді психологиялық проблемаларға әкелуі мүмкін.

Дұрыс тамақтану да отырықшы өмір салтының теріс әсерін азайтуға көмектеседі. Фастфуд және қантты тағамдардан аулақ болу, көкөністер мен жемістерді көбірек тұтыну қажет. Су ішуді ұмытпау және тәтті сусындарды шектеу де маңызды. Студенттердің күнделікті диетасында протеин, май және көмірсулардың дұрыс теңгерімі болуы тиіс. Сонымен қатар, тағамды дұрыс уақытында тұтыну да маңызды. Тамақтану режимін сақтау метаболизмді реттеуге көмектеседі.

Ұйқының жеткілікті болуы да маңызды фактор. Күнделікті 7-8 сағат ұйықтау керек. Ұйқы режимін сақтап, күнделікті бір уақытта ұйықтап, бір уақытта оянуға тырысу қажет. Ұйқының сапасын жақсарту үшін экран уақытын ұйқы алдында шектеу ұсынылады. Ұйқының сапасы студенттердің физикалық және психологиялық денсаулығына тікелей әсер етеді. Жақсы ұйқы оқу өнімділігін арттырып, жалпы өмір сапасын жақсартады.

Студенттердің отырықшы өмір салтының денсаулыққа әсері – күрделі және маңызды мәселе. Бұл өмір салтының теріс әсерлерін азайту үшін студенттерге физикалық белсенділікті арттыру, дұрыс тамақтану және стресс деңгейін төмендету бойынша шаралар қабылдау қажет. Студенттердің денсаулығын сақтау үшін олардың өмір салтына назар аудару және тиісті қолдау көрсету маңызды. Денсаулықты сақтау тек жеке адамның ғана емес, бүкіл қоғамның міндеті болып табылады. Сондықтан, білім беру мекемелері, денсаулық сақтау ұйымдары және үкімет студенттердің отырықшы өмір салтының теріс әсерлерін азайту үшін бірге жұмыс жасауы керек.

Қорыта айтқанда, отырықшы өмір салтының теріс әсерлерін азайту үшін кешенді тәсіл қажет. Студенттердің физикалық белсенділігін арттыру, дұрыс тамақтану, ұйқы режимін сақтау және стресс деңгейін төмендету бойынша шаралар қабылдау маңызды. Бұл тек студенттердің ғана емес, бүкіл қоғамның денсаулығы мен өмір сапасын жақсартуға ықпал етеді. Осы мақсатта, барлық мүдделі тараптардың бірлескен әрекеті қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Аленов, А. (2022). Жастардың денсаулығына қатысты заманауи мәселелер. Алматы: Денсаулық сақтау министрлігі баспасы.
2. Бейсенов, Б. (2021). Отырықшы өмір салтының әсері: Денсаулық және профилактика. Қарағанды: Жастар және Денсаулық институты.
3. Сәлімбекова, С. ф(2023). Цифрландыру және оның жастар денсаулығына ықпалы. Астана: Ұлттық зерттеу орталығы.
4. Мұханова, М. (2022). Университет студенттерінің өмір салты: Физикалық белсенділік және денсаулық. Өскемен: Спорт және дене шынықтыру ғылыми журналы.
5. Тұрсын, Т. (2023). Қазақ жастарының денсаулығы: Мәселелер мен шешімдер. Шымкент: Әлеуметтік зерттеулер институты.

ГЕЙМИФИКАЦИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫН ЖОСПАРЛАУ ӘДІСТЕРІ

Жумаадан Айсулу

студент,

Академик Е.А.Бөкетов атындағы

Қарағанды университеті

Казахстан, Қарағанды

Абильдина Салтанат Куатовна

Академик Е.А.Бөкетов атындағы

Қарағанды университеті

Казахстан, Қарағанды

Аннотация. Бұл мақалада бастауыш сынып математикасын оқытуда геймификация элементтерін қолдану арқылы сабақтарды жоспарлаудың тиімді әдістері талданады. Геймификацияның оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыруға және оқу нәтижелерін жақсартуға әсері қарастырылады. Сондай-ақ, ойын түріндегі тапсырмалар, жарыстар мен деңгейлік тапсырмаларды қолдану жолдары ұсынылған.

Кілт сөздер: геймификация, математика, бастауыш сынып, ойын әдістері, инновация, оқу мотивациясы.

Қазіргі заманауи білім беру жүйесінде оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру маңызды мәселе болып табылады. Әсіресе, бастауыш сыныптарда математика пәнін игеру кейде қиындық тудыруы мүмкін, өйткені бұл кезеңде балалардың назарын сабаққа шоғырландыру күрделі міндет. Осы мәселені шешу үшін білім беруде инновациялық әдістерді қолдану қажеттілігі туындайды. Геймификация – сабақтарды қызықты және тиімді ету үшін қолданылатын заманауи әдістердің бірі[1]. Бұл әдіс білім беру процесін ойын элементтері арқылы түрлендіруге мүмкіндік береді, оқушылардың сабаққа қызығушылығын арттырады және оқу мотивациясын нығайтады].

Геймификацияның білім берудегі рөлі

Геймификация – бұл ойын элементтерін оқу процесіне енгізу арқылы оқушылардың белсенділігін арттыруды көздейтін әдіс. Ойынның негізгі элементтері, мысалы, деңгейлер, марапаттар, ұпайлар, жарыстар, мақсаттар мен тапсырмалар оқушыларды ынталандырудың тиімді құралы болып табылады. Бұл әдіс оқушылардың қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың оқу нәтижелерін жақсартуға мүмкіндік береді[2].

Математика сабақтарын жоспарлауда геймификация элементтерін қолдану әдістері

Математика сабақтарында геймификация элементтерін қолдану үшін келесі әдістерді пайдалануға болады:

1. Ойын түріндегі тапсырмалар құрастыру. Әр сабаққа байланысты тақырыпты меңгеруге арналған ойын тапсырмаларын әзірлеу. Мысалы: «Сандар лабиринті» ойыны – оқушылар белгілі бір математикалық амалдарды орындап, дұрыс нәтиже арқылы лабиринттен шығу жолын табады[3].

2. Жарыс элементтерін қосу. Сабақ барысында оқушыларды топтарға бөліп, жарыс ұйымдастыру. Бұл балалар арасында ынтымақтастық пен жарысу рухын қалыптастырады. Мысалы, әр дұрыс есеп шығарғаны үшін ұпай беріп ұпайлар жинақтау жүйесін қолдану[4].

3. Деңгейлік тапсырмалар. Сабақ жоспарына деңгейлік тапсырмаларды енгізу. Оқушылар жеңіл тапсырмадан күрделіге қарай ауысып, өздерінің оқу қарқынын бақылауға мүмкіндік алады. Мысалы: 1-деңгей: Қарапайым қосу және азайту; 2-деңгей: Күрделі көбейту және бөлу есептері; 3-деңгей: Логикалық есептер[5].

4. Цифрлық платформаларды қолдану. Геймификацияны цифрлық технологиялармен біріктіру тиімді. Бастауыш сынып оқушыларына арналған Kahoot, Quizizz, Mathletics сияқты платформаларды қолдану – сабақтарды қызықты етіп ұйымдастырудың заманауи тәсілі[6].

5. Жеке жетістіктерді марапаттау. Әр оқушының жетістіктерін атап өту және оларды мадақтау. Сабақ барысында стикерлер, медальдар немесе сертификаттар беру арқылы оқушыларды жігерлендіруге болады[7].

Қорытындылай келе, геймификация элементтерін қолдану арқылы математика сабақтарын жоспарлау – оқушыларды пәнге қызықтырудың тиімді әдістерінің бірі. Бұл тәсіл білім беру процесін әртараптандыруға, оқушылардың оқу нәтижелерін жақсартуға және сабақтарды шығармашылық тұрғыдан өткізуге мүмкіндік береді. Сондықтан мұғалімдерге сабақ жоспарларында геймификация әдісін қолдануды ұсыну өте тиімді болады[8].

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Дильманова Т.М. “Геймификация в образовании: теория и практика”, Алматы, 2020.
2. Сағындықова Г.А. “Математика сабақтарында интерактивті әдістерді қолдану”, Нұр-Сұлтан, 2019.
3. Kim, S., & Reeves, T. (2018). “Gamification in education: What, how, and why”. Educational Technology, 58(4), 34–39.
4. Педагогикалық технологиялар орталығының әдістемелік нұсқаулықтары, 2022.
5. Johnson, D.W. “Effective teaching strategies for mathematics”, Pearson Education, 2021.
6. Mathletics платформасының ресми веб-сайты: www.mathletics.com
7. Kahoot платформасының оқу құралдары: www.kahoot.com
8. Приложение для цифровой геймификации, www.edtech.com

ДЕНСАУЛЫҚТЫҢ НАШАРЛАУ СЕБЕБІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

Райхан Диана Ержанатқызы

студент,

Әбілқас Сағынов атындағы

Қарағанды техникалық университеті,

Қазақстан, қ. Қарағанды

Қуатова Гульдана Алайдаровна

ғылыми жетекші,

Әбілқас Сағынов атындағы

Қарағанды техникалық университеті,

Қазақстан, қ. Қарағанды

Денсаулық адам өмірінің ең маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Ол адамның күнделікті белсенділігін, жұмыс өнімділігін, өмір сапасын анықтайды. Бірақ қазіргі қоғамда денсаулықтың нашарлауы жиі кездесетін құбылысқа айналды. Бұған себеп болған көптеген факторлар бар, олардың ішінде дұрыс тамақтанбау, физикалық белсенділіктің жеткіліксіздігі, стресстік жағдайлар мен ұйқының бұзылуы бірінші орында тұр. Бұл проблемалар денсаулықты айтарлықтай нашарлатып, түрлі ауруларға әкеліп соғуы мүмкін. Алайда, барлық осы мәселелерді шешудің ең тиімді жолдарының бірі – спорт. Спорттық әрекеттер мен физикалық белсенділік ағзаны нығайтып, денсаулықты сақтаудың кепілі болуы мүмкін. Бұл мақалада денсаулықтың нашарлау себептері мен шешу жолдары, әсіресе спорттың рөлі қарастырылады.

Қазіргі заманғы қоғамда адамдардың көпшілігі қозғалыссыз өмір салтын ұстануда. Мектепте, жұмыс орнында және үйде көп уақытты отырып өткізу ағзаның әлсіреуіне және түрлі аурулардың пайда болуына себеп болады. Бұл өмір салты, әсіресе кеңседе жұмыс істейтін адамдар үшін тән, өйткені олар ұзақ уақыт бойы компьютер алдында отырып, қозғалыссыз уақыт өткізеді. Қозғалыссыздық бұлшық еттердің әлсіреуіне, жүрек-қан тамырлары жүйесінің нашарлауына, қант диабетінің және артық салмақтың пайда болуына әкеледі. Сонымен қатар, қозғалыстың жетіспеушілігі жүрек ауруларына, қан қысымының жоғарылауына және депрессияға себеп болуы мүмкін.

Бүгінгі таңда заман талабына сай тамақтар калориясы жоғары және де тез дайындалатын фастфуд екені бәрімізге анық. Мұндай тағамдар денсаулыққа теріс әсерін тигізеді. Қантты сусындар мен тұзды тағамдар ағзаға қажетсіз калориялар мен зиянды майларды қосады, бұл салмақтың артуына және көптеген ауруларға (жүрек аурулары, қант диабеті, гипертония) алып келуі мүмкін. Дұрыс емес тамақтану жүйесі адамның денсаулығына ұзақ мерзімді теріс әсер етеді.

Стресс пен психологиялық күйзелістер қазіргі қоғамда кең таралған. Күнделікті өмірдегі қиындықтар мен жұмыстардың көптігі адамның психикалық жағдайына теріс әсер етеді. Психологиялық проблемалар жиі жүрек-қан тамырлары жүйесінің бұзылуына, ас қорыту жүйесінің мәселелеріне және иммунитеттің әлсіреуіне әкеліп соғады. Стресс деңгейінің жоғарылауы ұйқының бұзылуына, салмақтың артуына және жалпы өмір сапасының төмендеуіне себеп болады.

Ұйқы адамның денсаулығы мен психикалық жағдайына тікелей әсер етеді. Ұйқының жеткіліксіздігі ағзаның толыққанды қалпына келуіне кедергі жасайды, бұл дене күшінің таусылуына, жүйке жүйесінің шаршауына және иммунитеттің әлсіреуіне әкеледі. Сондай-ақ, ұйқының бұзылуы адамның көңіл-күйін, еңбек өнімділігін төмендетіп, депрессия мен стрессті күшейтуі мүмкін.

Спорт адамның денсаулығына үлкен пайдасын тигізеді. Физикалық белсенділік жүрек-қан тамырлары жүйесін нығайтады, қан айналымын жақсартады, бұлшық еттерді күшейтеді және жалпы ағзаның жұмысын жақсартады. Тұрақты спортпен шұғылдану дене салмағын бақылауға, майлардың жануына көмектеседі, зат алмасуды жақсартады. Физикалық

белсенділік сондай-ақ адамның энергиясын арттырып, күнделікті өмірде тиімді жұмыс істеуіне мүмкіндік береді. Сонымен қатар, спорт ауыр дене ауруларының алдын алады, бұл ағзаның қартаюу процесін баяулатады.

Спорттың психоэмоционалды жағдайға да оң әсері мол. Жаттығулар кезінде ағза қуаттандыратын эндорфиндер – “қуаныш гормондары” бөлінеді. Бұл заттар көңіл-күйді жақсартып, стрессті жеңуге көмектеседі. Спорт адамдардың депрессия мен мазасыздықтан арылуына ықпал етеді. Қозғалыс пен физикалық белсенділік сондай-ақ эмоционалдық тепе-теңдікті сақтап, адамның өзін-өзі бағалау деңгейін арттырады.

Тұрақты физикалық белсенділік ұйқының сапасын жақсартады. Спортпен айналысқаннан кейін ағза тез шаршап, тынығуға мұқтаж болады. Бұл ұйқының ұзақтығы мен тереңдігін арттырып, ағзаның қайта қалпына келуіне мүмкіндік береді. Жаттығу ұйқысыздықты жеңуге көмектеседі, сондай-ақ ұйқының тыныш және сапалы болуына жағдай жасайды.

Спорт иммундық жүйені нығайтады. Жаттығулар иммундық жүйенің тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз етіп, ағзаны әртүрлі инфекцияларға қарсы тұра алатын етеді. Физикалық белсенділік ағзаның қорғаныш күштерін арттырады, бұл тұмау мен басқа да аурулардан қорғауға көмектеседі. Тұрақты спорт ағзаның күйзеліс жағдайларына төзімділігін арттырады.

Әр күн сайын физикалық белсенділікті өміріңізге енгізу өте маңызды. Бұл күнделікті таңертеңгілік жаттығулар, серуендер, жеңіл жүгіру немесе велоспорт болуы мүмкін. Қарапайым жаттығулар ағзаның күйін жақсартады, дене бұлшықеттерін нығайтады және жүрек-қан тамырлары жүйесінің жұмысын қалыпқа келтіреді.

Спорттық клубтар мен секцияларға қатысу тұрақтылық пен мотивацияның сақталуына көмектеседі. Белгілі бір спорт түріне қатысу немесе топтық жаттығуларға қосылу адамдарды денсаулықты жақсартуға ынталандырады. Бұл секциялар мен клубтар әлеуметтік орта қалыптастыруға мүмкіндік береді, бұл спортпен айналысуға қосымша ынталандыру болады.

Денсаулықты арттыруға бірден-бір көмегін тигізетін қарапайым спорт-жүгіру. Күнделікті жүгіру жүрек-қан тамырлары жүйесін нығайтып, тыныс алу жүйесін жақсартады. Сонымен қатар, бұлшық еттер мен буындарды дамытуға көмектеседі. Велоспорт та ерекше пайдалы спорт түрі болып табылады, ол жүрек жұмысына әсер етеді, майлармен күреседі, тыныс алу қабілетін жақсартады және ағзаны жалпы нығайтады.

Қорытындылай келе, денсаулықты сақтау мен нығайту үшін спорттың маңызы зор. Қазіргі қоғамдағы денсаулықтың нашарлауының негізгі себептері қозғалыстың аздығы, дұрыс тамақтанбау, психологиялық стресс және ұйқының бұзылуы сияқты факторлармен байланысты. Бұл мәселелерді шешудің ең тиімді жолы – физикалық белсенділікті арттыру, яғни спортпен айналысу. Спорт жүрек-қан тамырлары жүйесін нығайтып, дене салмағын қалыпқа келтіріп, психоэмоционалды жағдайды жақсартады, иммунитетті күшейтеді және ұйқының сапасын арттырады.

Осы себепті, спортты күнделікті өмірге енгізу және оны тұрақты түрде жүзеге асыру адам денсаулығының негізін қалаушы фактор болып табылады. Спорт адамның физикалық және психологиялық денсаулығын жақсартып, өмір сапасын арттыруға үлкен үлес қосады. Сондықтан, денсаулықты сақтау үшін әрқайсымыз спортты өмір салтына айналдырып, белсенді өмір сүргеніміз жөн.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Глазырин, В.Г. (2017). Денсаулықты сақтау және нығайту негіздері. Алматы: Қазақ университеті.
2. Шарафутдинова, Р.Х. (2020). Спорттық медицина: теория және практика. Мәскеу: Медиа Пресс.
3. Айтбаев, Ш.С. (2015). Физикалық белсенділік және денсаулық. Алматы: Нұр-Пресс.
4. Каминская, И.А. (2019). Спорт және психология: физикалық жаттығулардың психоэмоционалды әсері. Санкт-Петербург: Питер.

БӨЛІМ

«ЭКОНОМИКА»

АСТАНА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ СТУДЕНТТЕРІ МЕН ТҮЛЕКТЕРІНІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МАМАНДЫҚТЫ ТАҢДАУ СЕБЕПТЕРІ, ГРАНТ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІЛІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕК НАРЫҒЫНДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ: ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ

Ержігіт Әмина Табигатқызы

студент,
Астана Халықаралық Университеті,
ҚР, Астана

Шертанова Меруерт Бериковна

студент,
Астана Халықаралық Университеті,
ҚР, Астана

Орынбасар Ақмаржан Нұрболатқызы

студент,
Астана Халықаралық Университеті,
ҚР, Астана

Утеубаева Ақбота Булатқызы

студент,
Астана Халықаралық Университеті,
ҚР, Астана

Тажигалиева Гулзира Куанышевна

ғылыми жетекші, әлеуметтік ғылымдар магистрі,
Жоғары өнер және гуманитарлық ғылымдар
мектебінің саясаттану кафедрасының
аға оқытушысы, тәуелсіз ғылыми қызметкер,
Астана Халықаралық Университеті,
ҚР, Астана

Аңдатпа. Соңғы жылдары педагогикалық мамандықтарға қызығушылықтың төмендеуі мен педагогикалық кадрлардың тапшылығы Қазақстан қоғамында өзекті мәселеге айналған. Бұл зерттеу Астана халықаралық университеті Педагогикалық институты студенттері мен түлектерінің педагогикалық мамандықты таңдау себептерін, грант жүйесінің тиімділігін және олардың еңбек нарығындағы жағдайын анықтауға бағытталған. Зерттеу барысында сауалнама және статистикалық деректерді талдау әдісі қолданылды, оның нәтижелері гранттық жүйенің педагогикалық мамандықты таңдаудағы маңызды рөлін және жұмысқа орналасу тәжірибесін көрсетеді. Мақалада гранттық жүйенің тиімділігін арттыру үшін еңбек нарығының сұраныстарын ескеруді, сондай-ақ студенттердің жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін жақсарту бойынша ұсыныстар берілді. Зерттеу педагогикалық мамандықтарды таңдаудың әлеуметтік және экономикалық аспектілерін тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Кілттік сөздер: педагогикалық мамандық; педагогикалық бағыт; түлектер; грант жүйесі; еңбек нарығы; жұмысқа орналасу; әлеуметтік қолдау; мансаптық даму; білім беру.

Кіріспе

Қазіргі таңда педагогикалық мамандықтардың Қазақстандағы білім беру жүйесінде үлкен маңызы бар екені белгілі. Дегенмен, соңғы жылдары педагогикалық мамандыққа қызығушылықтың төмендеуі, педагогикалық кадрлардың тапшылығы мен жұмысқа орналасу мәселелері қоғамда өзекті мәселелерге айналып отыр. Қазақстанда мемлекеттік гранттар мен ЖАО гранттары педагогикалық мамандықтарға бөлініп, осы саланың дамуына қаржылай қолдау көрсетілуде. Алайда грант жүйесінің тиімділігі мен педагогикалық мамандықты таңдаған студенттердің жұмысқа орналасуы туралы нақты деректер мен пікірлер жеткіліксіз. Бұл зерттеу Астана халықаралық университеті Педагогикалық институты студенттері мен түлектерінің педагогикалық мамандықты таңдау себептерін, грант жүйесінің тиімділігін және олардың еңбек нарығындағы жағдайын зерттеуге арналған. Бұл мақаланы жазуда авторлар жалпығылыми сауалнама әдісін қолданды. Аталған зерттеу негізінен студенттер арасында сауалнама жүргізу арқылы жүзеге асырылған зерттеуге сүйенеді.

Зерттеудің мақсаты мен міндеттері

Зерттеу мақсаты – Астана халықаралық университеті Педагогикалық институты студенттері мен түлектерінің педагогикалық мамандықты таңдаудағы негізгі себептерін, грант жүйесінің тиімділігін және олардың еңбек нарығындағы жұмысқа орналасу тәжірибесін анықтау.

Зерттеу міндеттері:

1. Студенттердің педагогикалық мамандықты таңдау себептерін талдау.
2. Мемлекеттік гранттар мен ЖАО гранттарының студенттердің мамандық таңдауына әсерін бағалау.
3. Грант жүйесінің тиімділігін және оның еңбек нарығындағы қайтарымдылығын талдау.
4. Түлектердің жұмысқа орналасу тәжірибесі мен еңбек нарығындағы жағдайын зерттеу.

Әдебиеттерге шолу

Гранттық жүйе білім беру саласындағы кадрларды даярлаудың негізгі құралы болып табылады. Зерттеулер көрсеткендей, бұл жүйе Қазақстанда жоғары білімнің қолжетімділігін қамтамасыз етіп, мамандарды дайындауда мемлекеттік қолдаудың маңызды механизмі ретінде жұмыс істейді. «Анализ распределения государственного образовательного заказа в Республике Казахстан» мақаласында авторлар мемлекеттік білім беру тапсырысының білім беру ұйымдарының сұраныстарын қанағаттандыруға, ғылыми әлеуетті арттыруға және азаматтардың білім алу құқығын қамтамасыз етуге бағытталғанын атап көрсетеді. Дегенмен, жүйе еңбек нарығының нақты қажеттіліктеріне толық жауап бере алмайды, бұл түлектердің жұмысқа орналасуында қиындықтар туғызуы мүмкін.

Гранттар арқылы әлеуметтік осал топтарға білім алу мүмкіндігін ұсыну – бұл жүйенің маңызды артықшылықтарының бірі. Гранттар әлеуметтік теңдікті қамтамасыз етіп, студенттердің әлеуметтік жағдайына қарамастан жоғары білім алуға қол жеткізуіне мүмкіндік береді. Бұл әсіресе ауыл жастарына, ерекше қажеттіліктері бар адамдарға және басқа да әлеуметтік осал топтарға қатысты маңызды.

Сонымен қатар, мемлекеттік гранттарды бөлу жүйесінің белгілі бір кемшіліктері де бар. Біріншіден, қазіргі гранттық жүйе көбінесе академиялық жетістіктерге ғана бағытталады, бұл еңбек нарығындағы нақты қажеттіліктерді ескермеуге әкеледі. Екіншіден, жүйеде жұмыс берушілер мен өңірлердің ұзақ мерзімді сұраныстары жеткілікті деңгейде зерттелмейді. Осыған байланысты авторлар еңбек нарығының сұраныстарын жүйелі түрде зерттеуді және мемлекеттік тапсырысты осы қажеттіліктерге сәйкес бейімдеуді ұсынады.

Педагогикалық мамандықтарды таңдауда гранттық жүйенің әсері ерекше байқалады. Тәжірибелер көрсеткендей, студенттердің басым көпшілігі гранттар арқылы қаржылай

қолдаудың арқасында педагогикалық бағытты таңдайды. Бұл әсіресе ауылдық өңірлерден шыққан жастар арасында айқын көрінеді. Сонымен бірге, зерттеу нәтижелері көрсеткендей, педагогикалық мамандыққа деген қызығушылықты арттыру үшін тек гранттарды ұсыну жеткіліксіз; студенттердің жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін жақсарту және жалақы деңгейін көтеру қажет.

Қазақстанда мемлекеттік гранттарды бөлу жүйесін жетілдіру үшін бірнеше шаралар ұсынылады. Біріншіден, гранттық жүйені жоспарлау кезінде еңбек нарығының қажеттіліктерін ұзақ мерзімді болжауға баса назар аудару қажет. Екіншіден, өңірлік ерекшеліктер мен экономикалық даму қарқынын ескере отырып, кадрларды даярлауды тиімді ұйымдастыру керек. Үшіншіден, түлектердің жұмысқа орналасуын бақылау механизмдерін енгізу маңызды. Бұл ұсыныстар гранттық жүйенің тиімділігін арттырып, білім беру сапасын жақсартуға септігін тигізеді [1].

Деканаттан алынған статистикалық мәліметтер

2024-2025 оқу жылы бойынша Астана халықаралық университеті Педагогикалық институты факультетінде гранттар мен ақылы бөлімдер бойынша келесі мәліметтер бар:

1 курс студенттерінің жалпы саны: 1383, оның ішінде ЖАО грантында 239 студент, 732 студент мемлекеттік грантта оқиды, 412 студент ақылы негізде оқиды.

2 курс студенттерінің жалпы саны: 890, оның ішінде 473 студент ЖАО грантында оқиды, 239 студент ақылы негізде, 285 студент мемлекеттік грантта оқиды.

3 курс студенттерінің жалпы саны: 604, оның ішінде ЖАО грантында 267 студент, 455 студент мемлекеттік грантта оқиды, 181 студент ақылы негізде оқиды.

4 курс студенттерінің жалпы саны: 532, оның ішінде ЖАО грантында 210 студент, 91 студент мемлекеттік грантта оқиды, 131 студент ақылы негізде оқиды.

Бұл статистика студенттердің гранттық жүйе бойынша бөліну динамикасын көрсетеді, әсіресе ЖАО гранттарының үлесі 2-ші және 3-ші курс студенттері арасында айтарлықтай жоғары екенін көрсетеді (Сурет 1).

Сурет 1. Деканаттан алынған статистикалық мәліметтер бойынша диаграмма

Әдіснама

Зерттеу әдіснамасы ретінде сауалнама және статистикалық деректер талдауы пайдаланылды. Сауалнама 58 студент және 14 түлек арасында жүргізілді. Сауалнамада 11 жабық және 2 ашық сұрақтар қамтылған. Жабық сұрақтар студенттердің мамандықты таңдау себептері, оқу қаржыландыру түрі, педагогикалық пәндерге қызығушылығы, жұмысқа орналасу жоспарлары, сондай-ақ гранттық жүйе туралы көзқарастарын анықтауға бағытталды.

Ашық сұрақтарда студенттер мен түлектердің оқу процесі мен қолдау қажеттіліктеріне қатысты пікірлері алынған. Сауалнама нәтижелері 1-қосымшада көрсетілген.

Нәтижелер

1. Грант пен ақылы оқудың арақатынасы:

Сауалнама нәтижелері бойынша, 1 курс студенттерінің 70%-ы грантта оқиды, ал ақылы бөлімде оқитындардың үлесі 30% құрайды. 4 курс студенттері арасында грантта оқитындардың үлесі 57%-ға төмендеген, бұл гранттық жүйенің тиімділігін немесе түлектердің басқа салаларда жұмыс істеуге көшуін білдіруі мүмкін.

2. Студенттердің мамандықты таңдау себептері:

Сауалнама нәтижелері бойынша, студенттердің басым көпшілігі (53,4%) педагогикалық мамандықты қоғамда сұранысқа ие болуы және қаржылық қолдау (гранттар) арқылы таңдаған. 36,2%-ы бұл мамандықты балалық арманымен таңдағанын атап өтті, ал 20,7%-ы ҰБТ нәтижелері бойынша тек осы мамандыққа түсу мүмкіндігі болғанын айтты.

3. Болашақ жұмысқа орналасу жоспарлары:

Студенттердің болашақ жұмысқа орналасу жоспарлары арасында 66,7%-ы педагогикалық салада мансап құруды жоспарлап отыр, ал 33,3%-ы басқа салаға ауысуды қарастыруда. Бұл нәтижелер студенттердің педагогика саласында жұмыс істеуге деген қызығушылығын көрсетеді, алайда жұмысқа орналасу және жалақы мәселелері негізгі кедергілер ретінде қарастырылады.

4. Түлектердің жұмысқа орналасу тәжірибесі:

Түлектердің жұмысқа орналасу тәжірибесіне негізделген сауалнама нәтижелері көрсеткендей, түлектердің 78,6%-ы 1-3 ай ішінде жұмыс тапқан. Тек 3 түлек бірден жұмысқа орналасты. Ең көп кездесетін қиындықтар: тәжірибенің жоқтығы (5 респондент), жалақының төмендігі (4 респондент) және жұмыс орнының жоқтығы (3 респондент) болды.

Теориялық негіздер

1. Мансаптық теориясы (*Career Development Theory*):

Дональд Супердің мансаптың даму теориясы адамның кәсіби таңдауын және мансаптық дамуын түсінуде маңызды рөл атқарады. Бұл теория бойынша, адамның өмірінде кәсіби таңдау оның жеке өмірлік мақсаттарымен, армандарымен және әлеуметтік қажеттіліктерімен тығыз байланысты. Студенттердің педагогикалық мамандықты таңдауында осы факторлар шешуші рөл атқарады. Сауалнама нәтижелері бұл теорияны растайды, өйткені студенттердің көпшілігі педагогикалық мамандықты қоғамда сұранысқа ие және қаржылық қолдауға ие болғандықтан таңдаған [2].

Қолданылуы:

- Педагогикалық мамандықты таңдау себептерін түсіндіру: Студенттердің мамандықты таңдауда әлеуметтік қажеттіліктері мен кәсіби мақсаттары арасындағы байланыс.
- Түлектердің еңбек нарығындағы жағдайы: Түлектердің педагогикалық саладағы жұмысқа орналасу мәселелерін және мансаптық даму жолдарын анықтау.

2. Мотивтер мен шешім қабылдау теориясы (*Motivation and Decision-Making Theory*):

Бұл теория шешім қабылдау үдерісінде ішкі және сыртқы факторлардың әсерін зерттейді. Студенттердің педагогикалық мамандықты таңдауы мен жұмысқа орналасуы барысында түрлі мотивтер мен шешім қабылдаудың нәтижесі болып табылады. Сауалнама нәтижелері студенттердің көптеген себептермен педагогикалық мамандықты таңдағанын көрсетті, бірақ қаржылық қолдау мен еңбек нарығындағы жағдай жұмысқа орналасу тәжірибесіне әсер еткен басты факторлар болды [3].

Қолданылуы:

- Мамандықты таңдау және шешім қабылдау: Студенттердің шешім қабылдауында қаржылық көмек (гранттар) мен жұмысқа орналасу мүмкіндіктерінің рөлі.
- Жалақы деңгейі мен жұмысқа орналасу мәселелері: Түлектердің еңбек нарығында кездескен қиындықтарын талдау.

Талқылау

Мансаптың даму теориясы мен Мотивтер мен шешім қабылдау теориясы негізінде педагогикалық мамандықты таңдаған студенттер мен түлектердің шешімдері мен көзқарастарын талқылау барысында бірнеше маңызды тұжырым жасалды. Мансаптық даму теориясы бойынша, студенттер өз кәсіби таңдауын тек қаржылық факторлармен ғана емес, сондай-ақ жеке өмірлік мақсаттарымен де байланыстыра аламыз. Бұл теорияны қолданып, педагогикалық мамандықты таңдаған студенттердің шешімдерін түсіндіру оңайға соғады.

Мотивтер мен шешім қабылдау теориясы тұрғысынан қарағанда, студенттердің педагогикалық мамандықты таңдауы олардың әлеуметтік және экономикалық жағдайына тәуелді екеніне көз жеткізе аламыз. Гранттық көмек пен жұмысқа орналасу мәселелері шешім қабылдаудың негізгі факторлары болып табылады. Сауалнама нәтижелерінде көрсетілгендей, студенттер педагогикалық мамандықты таңдағанда қаржылық қолдау мен әлеуметтік жағдайды басты назарға алады. Мәселен, грант жүйесі студенттердің педагогикалық мамандықты таңдаудағы ең негізгі қозғаушы күшке айналғанын байқаймыз. Алайда, олардың болашақтағы мансаптық дамуында еңбек нарығындағы сұраныс пен жалақы мәселелері маңызды рөл атқаратыны анықталды. Түлектердің жұмысқа орналасу барысында кездескен қиындықтар, әсіресе тәжірибенің жетіспеушілігі мен жалақының төмендігі, олардың басқа салаға ауысуына себеп болады.

Мансаптың даму теориясы мен Мотивтер мен шешім қабылдау теориясында байқағанымыздай, студенттердің мамандықты таңдауында әлеуметтік және экономикалық факторлардың ықпалы зор. Бірақ, педагогикалық мамандықтың болашақтағы мансаптық мүмкіндіктері мен жалақы деңгейі түлектердің мамандық таңдауға деген көзқарасын өзгертуге әсер етуде. Мансаптың даму теориясы осы үдерістің өзгерістерін тереңірек түсінуге мүмкіндік береді, ал мотивтер мен шешім қабылдау теориясы студенттердің таңдауларына әсер ететін ішкі және сыртқы факторларды айқындайды.

Қорытынды

Зерттеу нәтижелері Астана халықаралық университеті Педагогикалық институты студенттері мен түлектерінің педагогикалық мамандыққа деген көзқарастарын, грант жүйесінің тиімділігін және олардың еңбек нарығындағы жағдайын анықтауға мүмкіндік береді. Мансаптың даму теориясы мен Мотивтер мен шешім қабылдау теориясы негізінде студенттердің педагогикалық мамандықты таңдауы мен олардың еңбек нарығындағы болашақ жұмысқа орналасу мәселелері арасында тығыз байланыс бар екенін көре аламыз.

Зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы педагогикалық мамандықты таңдаудың негізгі себептері – әлеуметтік қажеттіліктер мен гранттық қолдау екенін анықтадық. Сонымен қатар, педагогикалық саладағы мансап құруға деген қызығушылық жоғары болғанымен, түлектердің жұмысқа орналасудағы қиындықтары мен жалақы деңгейі олардың мамандық таңдауына әсер етуде. Бұл факторлар педагогикалық білім беру жүйесін жетілдіруді, жалақыны көтеруді және жұмыс орындарын көбейтуді қажет етеді.

Ұсыныстар

1. Грант жүйесін жетілдіру: ЖАО гранттық әлеуетін кеңейту және оларды еңбек нарығының сұранысымен интеграциялау арқылы педагогикалық мамандықтарға қызығушылықты арттыру. Мемлекеттік және аймақтық гранттарды жүйелі түрде ұлғайту студенттерді қосымша қаржылай ынталандыруға мүмкіндік береді.

2. Жалақыны көтеру және жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін жақсарту: Педагог мамандардың еңбекақысын экономикалық көрсеткіштерге сәйкестендіре отыра арттыру және арнайы қолдау әдістерін жүргізу. Мұғалімдердің жұмыспен қамтылуы мен кәсіби тәжірибені жоғарылатуға арналған ынталандыру шаралары әзірлеу.

3. Мамандықтың беделін арттыру: Мектеп оқушылары мен студенттер арасында педагогикалық мамандықтарға деген қызығушылықты арттыру мақсатында ақпараттық-

түсіндірме жұмыстарын жүгізу. Бұл жұмыстарға сәтті мансап құрған тұлғалардың, тәжірибесімен бөлісу үшін арнайы кездесулер ұйымдастыру.

4. Оқу бағдарламаларын жаңғырту: Педагогикалық мамандықтардың сапасын арттыру үшін оқу бағдарламаларын жаңартып, практикаға бағдарланған компоненттерін күшейту. Студенттерге кәсіби дағдыларды дамытуға бағытталған екіжақты оқыту әдістерін және инновациялық технологияларды енгізу.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Анализ распределения государственного образовательного заказа в Республике Казахстан». Авторы: Оспанова А.Т., Бугубаева Р.О., Есмагулова Н.Д., Набиева М.Т.
2. Career Development Theory An Integrated Analysis.pdf
3. (PDF) An Integrative Formal Model of Motivation and Decision Making: The MGPM*

ДЛЯ ЗАМЕТОК

ДЛЯ ЗАМЕТОК

ДЛЯ ЗАМЕТОК

Электронный научный журнал

СТУДЕНЧЕСКИЙ ФОРУМ

№ 40 (307)
Декабрь 2024 г.

Часть 3

В авторской редакции

Свидетельство о регистрации СМИ: ЭЛ № ФС 77 – 66232 от 01.07.2016

Издательство «МЦНО»
123098, г. Москва, ул. Маршала Василевского, дом 5, корпус 1, к. 74

E-mail: studjournal@nauchforum.ru

16+

